

ประเภทภูมิปัญญาด้าน ดนตรีวรรณกรรม เอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา ระเบ้าธรรม

บทนำ/ความสำคัญของภูมิปัญญา

ระเบ้าธรรม เป็นท่วงทำนองจังหวะและลีลาในการอ่านธรรมของพื้นบ้านพื้นเมือง ซึ่งพอจะแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะด้วยกันก็คือ การอ่านธรรมชาดกนิยาย เรียกว่า การอ่านธรรมมะวัดและแบบที่ 2 ก็คือการอ่านธรรมแบบเวสสันดรชาดก ซึ่งการอ่านธรรมแบบพื้นบ้านพื้นเมืองเวียงสา นี้ ตามที่นิยมอ่านกันก็มีมากมายหลายทำนอง เช่น

- ระเบ้าละม้าย มักใช้เทศน์ธรรมชาดกพื้นเมืองแบบทั่วไป
- ระเบ้าดาต เป็นระเบ้าเอกลักษณ์ท้องถิ่นเวียงสา คือ เดินเสียงไปถึง 8-9 พยางค์แล้วหยุด อย่างนี้เรื่อย ๆ ไป
- ระเบ้าหมาไต่คันทา มักจะใช้เทศน์ธรรมเวทย์สันดรชาดก หมาไต่คันทา เดินเสียงเรียบเสมอกันดี
- ระเบ้าม้าอำไฟ เป็นระเบ้าที่รวดเร็วเร่งเร้า และใช้เสียงเล็กแหลมปราดเปรียว
- ระเบ้ามะนาวล่องของ (โพ) เป็นระเบ้าที่เดินเสียงสูงต่ำเป็นลำดับสลับกันไป
- ระเบ้าน้ำตกตาด เป็นการใช้ท่วงทำนองของเสียงสม่าเสมอ ทุ่ม ลึก และเสมอ
- ระเบ้านกเขาหิน เป็นการใช้ท่วงเสียงที่สูงขึ้นไปจนหาย แล้วจะลงด้วยความอ่อน
- ระเบ้าจ้างห้วยโท่ง เป็นจังหวะท่วงทำนองที่ช้าเนิบนาบ สม่าเสมอ
- ระเบ้าป้าก้วยไบ เป็นท่วงทำนองที่ค่อย ๆ แล้วเร่งเร้าแล้วกลับมาค่อย ๆ ช้า ๆ เหมือน

ลักษณะของโบมะพร้าวที่ถูกลมพัด

จะเห็นได้ว่าการใช้ระเบ้าธรรมในการเทศน์ธรรมของพื้นบ้านมีการแบ่งแยก ชนิดของการใช้ไว้โดยอย่างยิ่งการเทศน์ธรรมมหาเวทย์สันดรชาดก ซึ่งจะต้องใช้ความสามารถเฉพาะในการอ่านธรรมเพื่อให้เกิดอรรถรส ชวนฟัง และเป็นความสามารถหรือพรสวรรค์ของพระสงฆ์ องค์เถร ที่มีกล่องเสียงอันไพเราะ เพราะพรจึงจะเกิดความชวนฟังและซึ่งคิดในรสของเนื้อหาสาระ ของธรรมได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าหากเป็นธรรมพื้นเมืองที่ใช้เทศน์ในงานพิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะ งานศพ งานสูตรบ้าน สืบชะตาก็จะเป็นธรรมพื้นเมืองที่ใช้ระเบ้าทั่ว ๆ ไป อย่างที่พบเห็น นับเป็นภูมิปัญญาปัญญาพื้นบ้านพื้นเมืองในด้าน วรรณกรรม ระเบ้าธรรม ที่น่าอนุรักษ์สืบสวนต่อไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110

☎ 054 - 781105